

MARKETING

МАРКЕТИНГ

УДК 339.56:656

РИНОК ЛОГІСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Ірина Іванова; Тетяна Боровик; Альона Руденко; Таміла Залозна

Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, Україна

Резюме. Розглянуто сучасний стан розвитку логістичного сектора України, особливості його становлення та розвитку. Особливу увагу приділено експорту та імпорту транспортних послуг за видами. Окреслено передумови необхідності формування ефективної логістичної системи національної економіки, яка зможе забезпечити транспортну спроможність експортно-імпортних і транзитних потоків. Висвітлено чинники, що суттєво впливають на якість функціонування логістичного ринку України, серед яких недосконалість окремих положень митного законодавства, недостатня прозорість та відкритість митниці, погіршення якості транспортної інфраструктури та відсутність спрощених правил визначення походження товару. Обґрунтовано потребу в систематичному аналізі сильних та слабких аспектів складників вітчизняного бізнес-середовища у визначенні впливу різних чинників на рівень і динаміку конкурентоспроможності національної логістичної структури, розробленні дієвої стратегії її функціонування в глобальному конкурентному середовищі. Розглянуто обсяг експорту послуг й імпорту транспортних послуг України за географічною структурою та побудовано трендові моделі, що підтверджують можливість прогнозування обсягів транспортних послуг. Доведено, що диспозицію України в глобальному економічному вимірі та здатність забезпечувати ефективну логістику можна відслідковувати за її місцем серед інших країн світу в міжнародних рейтингах, які розраховуються світовими організаціями, аналітичними відомствами та експертами з усього світу з використанням загальних статистичних показників на основі розрахунку спеціальних соціальних, економічних, політичних індексів і рейтингів. Досліджено частку експортно-імпортних логістичних послуг у зовнішній торгівлі за видами, структурою та динамікою. Проаналізовано позиції України в рейтингу Індексу ефективності логістики, що визначає стан торговельної логістики на національному та міжнародному рівнях, встановлено основні тенденції його зміни та виявлено чинники, що викликають такі зміни. Виявлено проблеми функціонування міжнародних транспортно-логістичних систем та запропоновано шляхи вдосконалення ринку логістичних послуг України. Визначено напрями подальшого дослідження щодо підвищення рівня ефективності транспортної логістики України на світовому ринку.

Ключові слова: логістична діяльність, індекс ефективності логістики, ефективність логістики країни, динаміка транспортних послуг, експорт, імпорт транспортних послуг, транспортна логістика.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.185

Отримано 01.10.2020

UDC 339.56:656

LOGISTICS SERVICE MARKET IN UKRAINE: CURRENT STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS

Iryna Ivanova; Tatiana Borovyk; Alyona Rudenko; Tamila Zalozna

Cherkasy State Business College, Cherkasy, Ukraine

Summary. *The current state of logistic sector development in Ukraine, features of its formation and development, focusing on export and import of transport services according to their types are considered in this paper. The preconditions for the need to form an efficient logistics system of the national economy, which is able to ensure the transport capacity of export-import and transit flows, are outlined. Factors that significantly affect the quality of the logistics market in Ukraine, including the imperfection of certain provisions of customs legislation, lack of transparency and openness of customs, deteriorating quality of transport infrastructure and the lack of simplified rules for determining the origin of goods are highlighted. The need for systematic analysis of strengths and weaknesses of the domestic business environment in determining the impact of various factors on the level and dynamics of competitiveness of the national logistics structure are substantiated, the effective strategy for its operation in the global competitive environment is developed. The volume of exports of services and imports of transport services of Ukraine is investigated by geographical structure and the models of trend indicators confirming the possibility of forecasting the volumes of transport services are built. It is proved that Ukraine's disposition in the global economic dimension and ability to provide efficient logistics can be traced by its place among other countries in international ratings assessed by world organizations, analytical institutions and experts from the world using general statistics based on special social, economic and political indices. The share of export-import logistics services in foreign trade is investigated by types, structure and dynamics. The positions of Ukraine in the rating of Logistic Performance Index, which determines the state of trade logistics at the national and international levels, are analyzed, the main trends of its change are determined and the factors that cause such changes are identified. Problems of international transport and logistics systems functioning are revealed and the ways to improve the market of logistics services in Ukraine are proposed. The directions of further research concerning the increase in the level of efficiency of transport logistics of Ukraine on the world market are determined.*

Key words: *logistics activity, Logistic Performance Index, country's logistics efficiency, dynamics of transport services, export, import of transport services, transport logistics.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.185

Received 01.10.2020

Постановка проблеми. Вхідження України в глобальний економічний простір зумовлює формування відповідного економічно-правового поля, що надає країні статус рівноправного партнера міжнародних відносин. Співпраця в межах світового та міжнародного ринків товарів і послуг зумовлює формування специфічного виду діяльності – сектора логістичних послуг, на який покладається одна з основних функцій у забезпеченні безперебійного постачання товарів у будь-яку країну світу та дотриманні партнерських угод. Транспортно-логістичне сполучення України знаходиться у досить вигідному географічному положенні, але недосконале митне законодавство, ускладнена процедура митного контролю, незадовільний стан транспортної інфраструктури тощо формує негативні стереотипи під час налагодження ділових стосунків, укладання договорів, розроблення інвестиційної стратегії контрагентів. Джерелом дослідження транспортно-логістичної діяльності національної економіки є збір та аналіз статистичної, аналітичної інформації, суджень незалежних експертів-аналітиків та висновків світових організацій та є підставою для подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незначний досвід у побудові логістичних структур на вітчизняному ринку послуг у порівнянні зі світовою практикою та недосконала система менеджменту у цій сфері робить дослідження у цій галузі актуальними та економічно значущими на сучасному етапі. Перші розвідки у цьому

напрямі проводилися у 50–60 рр. та викладені у працях Оскара Моргенштерна, Джона Магі, Роберта Максгахара, що дало поштовх до формування концепції бізнесової логістики [1]. Подальші дослідження здійснюють вітчизняні й зарубіжні економісти та науковці, зокрема Ю. В. Тараненко, С. В. Свиридко, Г. А. Плахута аналізують ринок логістичних послуг; діяльність логістичного сектора в світі за допомогою Індексу ефективності логістики досліджують І. В. Петрик, О. Ю. Бочко [2], Н. В. Фігун, О. Б. Білошевська, Ю. О. Крюкова [7]; методологію визначення логістичної ефективності розробляли С. В. Домнина, Д. І. Зинина; питанням міжнародної логістики присвячені праці Н. М. Пономарьова, Д. В. Дорошкевич, Я. В. Олійника, Д. В. Малащука, Н. А. Гринчака [5]; питання сучасної нормативно-правової бази логістичної діяльності розглядали Р. В. Сагайдак-Нікітюк, З. С. Люльчак, А. М. Бутов, Л. Р. Прус та ін. Але питання побудови та ефективності функціонування логістичних структур на вітчизняному й міжнародному ринках не втратило своєї новизни й актуальні у сучасному глобальному вимірі.

Метою дослідження є аналіз стану і проблем логістичного сектора України та обґрунтування рекомендацій щодо підвищення ефективності вітчизняної транспортної логістики з урахуванням світового досвіду.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети окреслено такі наукові завдання: визначення величини експорту-імпорту транспортних послуг у загальній динаміці зовнішньої торгівлі послуг; оцінювання ефективності логістики України за допомогою індексу LPI; виявлення основних проблем у даній галузі та визначення перспективи подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація економіки та міжнародне співробітництво сприяють розвитку й посиленню конкуренції серед логістичних підприємств, яка стала частиною підприємницької стратегії. Логістичні послуги реалізуються сектором бізнесу і в той же час «залежать від положення державного сектора й вжиття державних заходів у ряді областей...», а міжнародна логістика контролюється прикордонними відомствами» [2]. Болдовська К. П. зазначає, що Україна з огляду на особливості її геополітичного положення має високий рівень транспортного потенціалу, оскільки знаходиться на перетині головних транспортних шляхів євразійського континенту [3]. Дернова І. А., аналізуючи питання зовнішньоторговельної відкритості національної економіки, що є досить актуальним під час встановлення партнерських відносин та визнання вітчизняної економіки світовою спільнотою, узагальнює думку дослідників, що «відкритість економіки передбачає, перш за все, інтегрованість внутрішнього ринку до світового» [4, с. 411]. Її дослідження свідчать, що національна економіка є відкритою, оскільки належить до економічних систем з високим значенням експортної (42–50%) та імпортної (52–56%) квот, індекс відкритості національної економіки – 102,2–112,9%, що також підтверджує високий рівень зовнішньоторговельної відкритості економіки України [4, с. 412]. Малащук Д. В., Гринчак Н. А. серед найважливіших тенденцій на світовому ринку транспортно-логістичних послуг в останнє десятиліття зазначають підвищення попиту на комплексні логістичні рішення з боку компаній і підприємств, що безпосередньо пов'язано з прискоренням процесу передавання на аутсорсинг складських і управлінських послуг [5]. Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі транспортними послугами наведено в таблиці 1.

Таблиця 1. Динаміка зовнішньої торгівлі (експорту-імпорту) транспортних послуг за 2012–2019 рр.

Table 1. Dynamics of foreign trade (export-import) of transport services from 2012 to 2019

Показники	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Всього експорт транспортних послуг, тис. дол. США	8287147,0	7981835,8	6101923,5	5263155,3	5300545,6	5861405,6	5851423,3	9109918,8

У тому числі за видами: морський	1099404,5	1022311,9	850878,8	735935,8	661619,1	612112,3	523257,5	595914,5
річковий	63091,2	40378,9	46342,3	44494,8	к	к	к	к
повітряний	1485096,8	1299127,1	1071262,5	853618,5	882840,3	1091775,1	1221610,7	1419720,8
залізничний	1574259,6	1531936,7	1098830,7	751254,1	561118,6	580897,5	538914,8	501656,6
автомобільний	447267,2	438958,6	459623,7	249071,0	237949,1	273773,7	304438,0	338836,2
Всього імпорт транспортних послуг, тис. дол. США	1713475,7	1689764,2	1376552,3	1153393,5	989274,8	1213073,6	1464807,2	1559143,8
У тому числі за видами: морський	196404,7	187805,3	243651,7	191729,0	141180,7	222770,1	222986,3	273781,9
річковий	372,6	162,0	к	600,8	351,1	к	к	531,9
повітряний	635913,1	628311,8	431037,6	466937,6	357465,0	452397,3	695720,1	757823,3
залізничний	641973,3	626276,8	431305,2	287002,5	259877,0	297715,4	282974,7	262715,5
автомобільний	193566,8	194866,5	189804,7	91845,4	114860,7	132793,4	142892,5	156984,1

к* – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації [6].

k* – data are not published in order to ensure compliance with the requirements of the Law of Ukraine «On State Statistics» on the confidentiality of statistical information [6].

Джерело: за даними [6].

За даними Державної служби статистики України у 2019 році експорт транспортних послуг становив 9109,9 млн дол. США, найбільшу питому вагу у структурі експорту транспортних послуг займає повітряний транспорт – 15,6%, морський – 6,5%, залізничний – 5,5%, автомобільний – 3,7%. Імпорт транспортних послуг за аналогічний період склав 1559,14 млн дол. США, в тому числі повітряний – 48,6%, морський – 17,6%, автомобільний – 10%. Українська транспортно-логістична мережа охоплює країни Європи, Європейського Союзу, Азії, Африки, Америки, Австралії та Океанії. За даними 2019 року простежується позитивна динаміка під час експорту послуг морського (107,0%), повітряного (110,7%), автомобільного (101,6%) транспорту та скорочення експорту послуг залізничного транспорту (-22,6%). Імпорт транспортних послуг має тенденцію до зростання, але за усіма показниками нижчий, ніж експорт. Трендові показники експорту транспортних послуг наведено на рисунку 1.

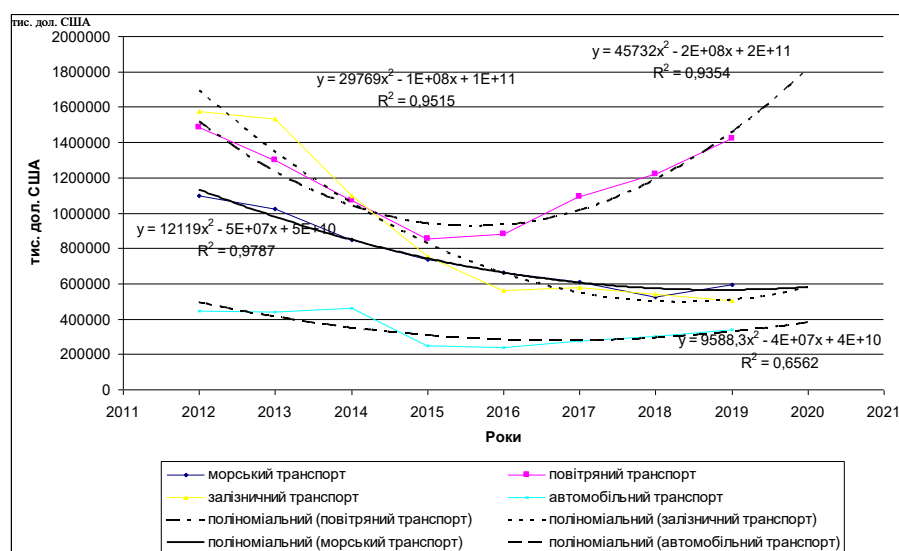

Рисунок 1. Динаміка експорту транспортних послуг за видами, 2011–2020 рр. та їх трендові моделі

Figure 1. Dynamics of transport services exports by types, 2011–2020 and their trend models
Джерело: складено авторами за даними [6].

За даними табл. 1 побудовано трендові моделі експорту транспортних послуг. Динаміка кожного з показників описується за допомогою поліному другого ступеня, коефіцієнт детермінації морського транспорту становить 0,97; повітряного – 0,93; залізничного – 0,95. Трендові моделі мають високий рівень точності та надійності, що дає можливість для прогнозування обсягів експорту транспортних послуг.

Альтернативою виміру інституціональних особливостей національної та світової економіки з формуванням глобальних логістичних систем стало визначення ефективності діяльності у сфері логістики. Рішення даного питання запропонував Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку у своєму дослідженні логістичної діяльності в рамках глобальної економіки [7, с. 34]. Починаючи з 2007 року, Світовий банк оприлюднює індекс ефективності логістики (LPI – Logistic Performance Index), який визначає легкість здійснення поставок товарів і стан торгової логістики на національному та міжнародному рівнях. Показник вимірює ефективність роботи ланцюгів постачань у міжнародній торгівлі й оцінюється кожні 2 роки серед 160 країн світу. Індекс оцінює такі підіндикатори:

- 1) ефективність роботи митних органів;
- 2) якість інфраструктури;
- 3) простоту організації міжнародних поставок товарів;
- 4) компетенцію в логістиці;
- 5) можливість відстеження товару впродовж усього ланцюжка поставок;
- 6) дотримання термінів поставки товару [8, с. 310].

Найефективнішу логістику має Німеччина, яка останні роки очолює рейтинг, а величина LPI – 4.19. Проаналізуємо позицію України згідно з Індексом ефективності логістики та вплив підіндексів на її формування у табл. 1.

Таблиця 2. Позиція України в рейтингу Індексу ефективності логістики за 2007–2018 рр.

Table 2. Ukraine's Position in the rating of Logistic Performance Index from 2007 to 2018.

Індекс ефективності логістики	2007	2010	2012	2014	2016	2018
Місце України в рейтингу	73	102	66	61	80	66
Бали України в рейтингу	2,55	2,57	2,85	2,98	2,74	2,83
Митниця	2,22	2,02	2,41	2,69	2,30	2,49
Інфраструктура	2,35	2,44	2,69	2,65	2,49	2,22
Міжнародні поставки	2,53	2,79	2,72	2,95	2,59	2,83
Логістична компетентність	2,41	2,59	2,85	2,84	2,55	2,84
Відстеження товару	2,53	2,49	3,15	3,20	2,96	3,11
Своєчасність	3,31	3,06	3,31	3,51	3,51	3,42

Джерело: складено авторами за даними [9].

Згідно з даними рейтингу 2007–2018 рр. позиція України за показником Індексу ефективності логістики коливається, що можна пояснити зміною методики оцінювання LPI у 2010 році, політичною та економічною ситуацією 2013–2014 рр., а також політичною нестабільністю (за даними [10, с. 20] політичні ризики оцінюються на рівні 7–8 балів за 10-ти бальною шкалою), що свідчить про високий рівень невизначеності у 2016 році, невідповідність податкового та митного законодавств міжнародним вимогам тощо. У 2018 році вітчизняна логістика становила 2,83 бала і піднялася на 14 позицій (66 місце проти 80 у 2016 році та 61 у 2014 році). За останні два роки аналізованого періоду поліпшилися чотири підіндикатори з 6, а ситуація щодо якості інфраструктури (-0,27 бали, 119 місце) своєчасністю доставки вантажів (-0,09 бали, 56 місце) дещо погіршилася. Україна за методикою LPI належить до групи країн з обмеженим рівнем розвитку логістичного середовища і значно відстає від країн-лідерів [11]. Позицію України у порівнянні з найближчими географічними сусідами за даними агрегованого показника LPI 2021–2018 рр. узагальнено на рис 1.

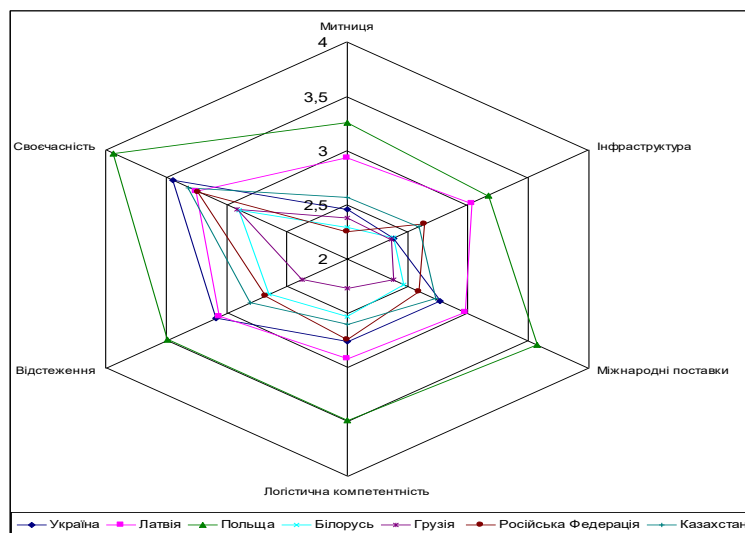

Рисунок 2. Рейтинг України згідно з агрегованим Індексом ефективності логістики

Figure 2. Ukraine's rating according to the aggregated Logistic Performance Index

Джерело: складено авторами за даними [11].

Згідно з проведеним аналізом за показником Індексу ефективності логістики можна зробити висновок, що хоча у загальному рейтингу Україна залишається на рівні 2012 року, але за окремими показниками наявна тенденція до зростання та за всіма показниками має найсильнішу позицію серед країн Євразії та Білорусії, але суттєво поступається позиціями європейським країнам: Польщі, Болгарії, Латвії тощо. Хоча «запропонований індекс LPI на сьогодні є єдиним узагальнюючим показником для оцінювання ефективності логістики країни» [7, с. 36], проте має суттєві недоліки та суб'єктивні фактори, які потребують детальнішого вивчення для встановлення об'єктивних суджень у дослідженні.

Основними проблемами міжнародної логістики є:

- отримання дозволів на здійснення міжнародних перевезень, зокрема під час встановлення місячної квоти, з яких 60% отримані онлайн, призвело до того, що більшість перевізників не змогли виконати свої зобов'язання перед замовниками. Найбільше не вистачає квот на перевезення в такі країни як Австрія, Італія, Польща, Румунія, Туреччина, Угорщина, Фінляндія. За даними Укртрансбезпеки станом на 15 вересня 2020 року українським перевізникам оформлено та видано 15927 (99,5%) дозволів, у тому числі універсальних Євро-3, Євро-5, Євро-6, при квоті у 2020 році 16000 шт. [12];

- проблеми у правильності класифікації імпортованих та експортованих товарів;
- правильність декларування митної вартості товарів та правильність визначення країни походження товару;

- труднощі під час проходження митного контролю підприємствами з Держпродспоживслужбою, що пов'язано з ускладненою й тривалою процедурою фітосанітарного та ветеринарного контролю, обтяжливим контролем товарів у дерев'яній тарі;

- нерозвинена транспортна інфраструктура, зокрема незадовільний стан доріг, найвища смертність на дорогах у Європі;

- висока логістична вартість транспортування, приблизно на 40% більше, ніж у країнах ЄС;

- зношеність пасажирських і вантажних вагонів;

- низький потенціал використання річок (3%) та низька частка, менше 1%, річкового транспорту в структурі транспортних послуг;

– закриті аеропорти, які мають невизначене функціонування тощо.

За дослідженнями Горошко К. О., Аляб'євої О. М. основними тенденціями світової логістики є:

– розвиток аутсорсингу логістики, зважаючи на тенденцію концентрації міжнародних компаній на діяльності, пов'язаній із ключовими компетенціями та аутсорсингом непрофільних напрямів у своїй роботі;

– посилення позицій міжнародних логістичних компаній на ринку транспортних послуг;

– скорочення логістичного ланцюга, оптимізація часу доставки вантажу та мінімізація витрат;

– зростання ролі інновацій у технологічному процесі перевезень вантажів;

– зростання цін на пальне та мастильні матеріали [13, с. 74].

Узагальнюючи дослідження, слід зазначити, що під час побудови логістичних систем на національному рівні необхідно звернутися до міжнародного досвіду, активно впроваджувати та використовувати сучасні системи управління логістичними структурами, приймати комплексні логістичні рішення тощо.

Висновки. Ринок логістичних послуг України з точки зору глобального ринку дещо відстає від сформованих світових трендів та потребує суттєвого удосконалення як правового поля щодо регулювання роботи митних органів, спрощення процедури проходження митного контролю, так і оновлення інфраструктури міжнародного транспортного сполучення, осучаснення транспортного комплексу, що задовольняє потреби національної економіки у транспортному забезпеченні тощо. Подальші дослідження лежать у площині порівняння нормативного забезпечення транспортно-логістичного сектора національної економіки до сформованого міжнародного досвіду, встановлення невідповідностей та вироблення практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Conclusions. From the point of view of the global market, the market of logistic services in Ukraine lags behind in comparison with the developed world trends. It requires significant improvements both in the field of legal regulation of customs activities, simplification of the procedure of going through customs control and updating the infrastructure of the international traffic and upgrading transport complex meeting the economy's needs, etc. Further investigations in the field of compare the regulatory support of transport and logistic sector of the national economy to the established international experience, identifying inconsistencies and making practical recommendations for its improvement.

Список використаної літератури

1. Васильківський Д. М. Міжнародна логістика. URL: <https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=211538> (дата звернення 17.08.2020).
2. Петрик І. В., Бочко О. Ю. Вимірювання ефективного функціонування логістики в Україні із застосуванням Logistics Performance Index. Економіка та управління підприємствами. 2017. Випуск № 9. С. 574–581.
3. Болдовська К. П., Цубера Р. С. Проблеми розвитку міжнародних перевезень автомобільним транспортом України і шляхи їх вирішення. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/105.pdf> (дата звернення 25.08.2020).
4. Дернова І. А. Зовнішньоторговельна відкритість національної економіки: статистичний аспект. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. № 2 (19). С. 410–414.
5. Малащук Д. В., Гринчак Н. А. Сучасний стан та особливості розвитку світового ринку логістичних послуг. Ефективна економіка. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6390> (дата звернення: 15.07.2020).
6. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Крюкова Ю. О. Оцінка ефективності логістики. Scientific Journal «ScienceRise». 2015. № 1/1 (6). С. 34–36.
8. Митна енциклопедія: у двох томах. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. Т 1. 472 с. URL: file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/414_IR.pdf (дата звернення: 13.07.2020).

9. Logistics Performance Index. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/global> (дата звернення: 30.07.2020).
10. Політичні ризики і політична стабільність в Україні Документ УНЦПД із оцінювання політичних ризиків. Часткові реформи на фоні внутрішньополітичного протистояння та переформатування влади після обрання нового уряду та послаблення парламентської коаліції. Випуск № 15. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Political%20Risks.pdf> (дата звернення: 03.08.2020).
11. International_LPI_from_2007_to_2018.xlsx/. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/aggregated-ranking> (дата звернення: 30.07.2020).
12. Державна служба України з безпеки на транспорті. URL: (https://eis.dsbt.gov.ua/m3_transinsp/exchange/showrests.html) (дата звернення: 15.09.2020).
13. Горошко К. О., Аляб'єва О. М. Світовий досвід розвитку логістичних підприємств. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 3. С. 72–74.

References

1. Vasylykivs'kyi D. M. Mizhnarodna lohistyka URL: <https://msn.khnu.km.ua/mod/page/view.php?id=211538> (accessed 17.08.2020). [In Ukrainian].
2. Petryk I. V., Bochko O. Yu. Vymiriuvann'a efektyvnoho funktsionuvannia lohistyky v Ukraini iz zastosuvann'am Logistics Performance Index. *Ekonomika ta upravlinn'a pidpryemstvamy*, 2017, no. 9, pp. 574–581. [In Ukrainian].
3. Boldovs'ka K. P., Tsubera R. S. Problemy rozvytku mizhnarodnykh perevezen' avtomobil'nykh transportom Ukrainy i shl'akhy yikh vyrishenn'a. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/105.pdf> (accessed 25.08.2020). [In Ukrainian].
4. Dernova I. A. (2019) Zovnishn'otorhovelna vidkrytist' natsional'noi ekonomiky: statystychnyi aspect. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinn'a*. No. 2 (19), pp. 410–414. [In Ukrainian].
5. Malashchuk D. V., Hrynychak N. A. (2018) Suchasnyi stan ta osoblyvosti rozvytku svotovoho rynku lohistychnykh posluh. *Efektyvna ekonomika*. No. 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6390> (accessed 15.07.2020). [In Ukrainian].
6. Derzhavna sluzhba statystyky. Ofitsiynyi sait. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Kriukova Yu. O. (2015) Otsinka efektyvnosti lohistyky. *Scientific Journal "ScienceRise"*, No. 1/1 (6), pp. 34–36. [In Ukrainian].
8. Mytna entsyklopediya u dvokh tomakh. Khmelnytsky: PP Melnyk A.A., 2013, T. 1, 472 p. URL: file:///C:/Users/user/AppData/Local/Temp/414_IR.pdf (accessed 13.07.2020). [In Ukrainian].
9. Logistics Performance Index. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/global> (accessed: 30.07.2020). [In English].
10. Politychni ryzyky i politychna stabil'nist'. Dokument UNTsPD iz otsin'uvannia politychnykh ryzykiv. Vypusk 15. Chastkovi reform na foni vnutrishniopolitychnoho protystoyann'a ta pereformatuvann'a vlady pisl'a obrann'a novoho ur'adu ta poslablenn'a parlaments'koi koalitsii. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Political%20Risks.pdf> (accessed 03.08.2020). [In Ukrainian].
11. International_LPI_from_2007_to_2018.xlsx/. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/aggregated-ranking> (accessed 30.07.2020). [In English].
12. Derzhavna sluzhba Ukrainy z bezpeky na transporti. Ofitsiynyi sait. URL: https://eis.dsbt.gov.ua/m3_transinsp/exchange/showrests.html (accessed 15.09.2020). [In Ukrainian].
13. Horoshko K. O., Aliabyeva O. M. (2016) Svitovyi dosvid rozvytku lohistychnykh pidpryemstv. *Ekonomichniy visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, No. 3, pp. 72–74. [In Ukrainian].